

Kardash O. L.

National University of Water Management and Natural Resources Use

RESEARCH ON THE STABILITY OF UKRAINIAN FOOD SECURITY SYSTEM**Summary**

Indicators of food security stability were selected. The analysis of food security stability indicators was done. Recommendations to improve the stability of food security in Ukraine were developed.

Key words: sustainability, food security, self-sufficiency, food reserves, volatility.

УДК 347.156:331.574:63

Куцмус Н. М.

Житомирський національний агроекологічний університет

**ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ:
ОЦІНКА, ПЕРЕДУМОВИ ТА НАСЛІДКИ**

Досліджено існуючі методичні підходи та адаптовано методику оцінювання гендерної нерівності на сільських територіях. Проаналізовано ключові індикатори, що характеризують позиції представників різних статей у соціально-економічних процесах, та тенденції змін індексу гендерної нерівності. Доведено, що гендерна нерівність на сільських територіях є результатом особливостей функціонування сільської економіки та переважає за своїм значенням показники для міського населення.

Ключові слова: гендер, гендерна нерівність, сільські території, сільська економіка, індекс гендерної нерівності.

Постановка проблеми. Існування нерівності окремих груп людей у системі соціально-економічних відносин має множинну передумову і наслідків та обумовлює збереження бар'єрів людського розвитку. Одним з різновидів суспільної нерівності, яка властива абсолютно всім країнам світу незалежно від рівня їх розвитку, є гендерна нерівність, результатом якої є нерівноцінні можливості жінок та чоловіків у владній і освітній сферах, на ринку праці та в процесі генерування доходів, правах власності тощо. Проте сучасні системи стратифікації суспільства формуються з урахуванням особливостей соціально-економічної культури, тенденціями якої є поступове поширення гендерних знань, орієнтація на розвиток ідей ефективного використання людського потенціалу чоловіків та жінок, зменшення дискримінації за ознакою статі, забезпечення на основі цього добробуту та соціального розвитку всього суспільства. Зважаючи на це, існує потреба в оцінці індикаторів гендерної нерівності, ідентифікації чинників, що її обумовлюють, а також виявленні впливу на економічний розвиток й зростання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Багатоаспектність явища гендерної нерівності спровокувала науково-практичну проблему оцінювання її проявів в економіці та соціумі, а тому праці низки зарубіжних та вітчизняних учених пов'язуються зі спробами теоретико-методологічного обґрунтування причин її виникнення та формування адекватних методичних підходів до дослідження наслідків існування. Зокрема, необхідно виокремити наукові розробки Е. Ауфхойзер, Б. Бок, С. Герцог, Н. Грицяк, О. Деджі, М. Кім-мел, О. Кісь, Дж. Колінз, Дж. Літл, Н. Коніщевої, Т. Оедл-Вайсер, П. Пачі, С. Разаві, Є. Райзінгер, К. Сакс, Ч. Тейлор, М. Хартл, В. Хінтерляйтнер, Н. Чадороу, М. Чена, К. Якуби, які сконцентровані на методологічних та практичних особливостях імплементації гендеру в процесі економічно-

го розвитку та управління, політичну діяльність тощо. В працях Б. Браніси, А. Гайє, М. Зіглер, С. Класена, Дж. Клугмана, М. Ковацевіч, С. Твіг, Е. Забрано, Ф. О'Хара дістали розвитку методичні підходи до оцінювання гендерної нерівності. Водночас, попри ґрунтовні та багатопланові наукові дослідження, недостатньо розробленими залишаються положення щодо причин існування та особливостей оцінювання гендерної нерівності на сільських територіях. Актуальність, теоретична та практична значимість зазначених проблем, їх недостатнє висвітлення у вітчизняній і зарубіжній економічній літературі зумовили напрям даного дослідження.

Метою статті визначено адаптацію методики дослідження гендерної нерівності до сучасних умов розвитку сільських територій, встановлення передумов та наслідків існування гендерних асиметрій в соціальній та економічній сферах сільського розвитку.

Виклад основного матеріалу. Перші спроби оцінки гендерної нерівності та її впливу на економічний розвиток були здійснені у 90-х рр. ХХ ст. і спиралися на концепцію А. Сена, згідно з якою, зростання може розглядатися в якості розвитку лише у випадку його спрямованості на розширення можливостей задоволення потреб людини [10, 11]. Вони стали похідними від методів визначення індексу людського розвитку, який дозволяє ранжувати країни світу за їх соціально-економічними показниками з урахуванням тривалості життя, освіти та реальних доходів на душу населення з поправкою на купівельну спроможність. Доповнення цього індексу фактором нерівності за ознакою статі сприяло появі таких гендерно-чутливих показників, як індекс гендерного розвитку (далі – ІГР), міра гендерної рівності (далі – МГР) та показник розширення можливостей жінок (далі – ПРМЖ).

ІГР визначає нерівність між чоловіками та жінками за тими ж показниками, що використовую-

ються для оцінювання рівня людського розвитку: чим більше відмінностей за цими показниками, тим меншим буде значення індексу гендерної рівності відносно індексу людського розвитку. МГР, на відміну від попереднього індексу, відображає не стільки вплив гендерної нерівності на соціально-економічний розвиток, скільки ступінь рівності між чоловіками та жінками в економічній та політичній сферах. Розвиваючи ідею методик МГР, ПРМЖ фокусується на визначенні ступеня активної участі чоловічого та жіночого населення у таких сферах, як: 1) участь та повноваження у прийнятті політичних рішень; 2) участь та повноваження у прийнятті рішень в економічній сфері; 3) повноваження щодо управління економічними ресурсами [3; 4].

Домінування в ІГР значимості розриву в оплаті праці, порівняно з відмінностями у тривалості життя та освіченості представників різних статей, призвели до критики методів його розрахунку [1, с. 191-195] та розвитку альтернативних методик [7, с. 3-14]. Водночас, спираючись на результати застосування саме цієї методики розрахунку індексу гендерної рівності, Ф. О'Хара у своїх дослідженнях робить наступні фундаментальні висновки: по-перше, у всіх країнах світу жінки мають гірші параметри рівня життя, ніж чоловіки; по-друге, вияв гендерної нерівності не завжди залежить від рівня доходів (так, країни Скандинавії демонструють високі стандарти у рівності статей, а в Японії вони – нижче середнього, натомість серед відносно бідних країн, як Барбадос, Куба, Малайзія, Шрі-Ланка, Таїланд та ін., спостерігаються відчутні результати у просуванні гендерної рівності); по-третє, незважаючи на факт суттєвого зростання індексу гендерної рівності, гендерний розрив у людському розвитку все ще залишається досить суттєвим [8, с. 468-469].

Черговим етапом в еволюції методичних підходів до оцінювання гендерної нерівності стала презентація у 2006 р. на Світовому економічному форумі індексу гендерного розриву (ІГР_{озр}), який є простим середнім від значень 4 індексів девіації: економічних можливостей та участі, досягнень в освіті, за рівнем здоров'я і політичного уповноваження [6, с. 6]. Дослідження, проведені в рамках Світового економічного форуму у 2012 р. за даними 135 країн, в яких проживає понад 90% населення світу, свідчать про те, що розрив між чоловіками та жінками у сфері охорони здоров'я та освіти подолані на 96% та 93% відповідно. Проте гендерна нерівність в економіці та політиці залишається доволі відчутною (рис. 1).

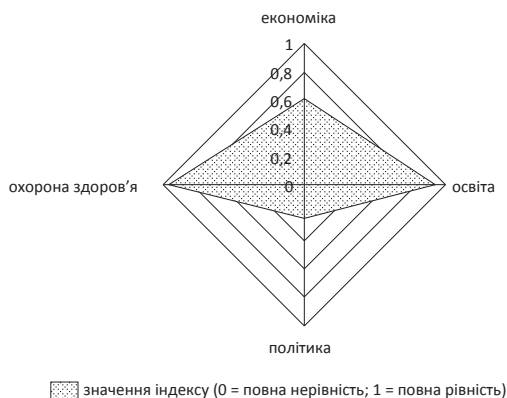

Рис. 1. Глобальний індекс гендерного розриву, 2012 р.

Джерело: за даними [6, с. 7]

Однією з останніх у часі спроб удосконалити існуючі методичні підходи до оцінювання гендерної нерівності стала методика Організації економічної співпраці та розвитку, що отримала назву індексу гендеру та соціальних інституцій (ІГСІ). Його обґрунтування спирається на методологічні положення гендерних досліджень, розроблених німецькими вченими Б. Бранісою, С. Класен та М. Зіглер [2]. Інноваційною складовою методики ІГСІ є її фокусування на впливі на гендерну нерівність соціальних інституцій, що її породжують. При цьому до уваги беруться 12 індикаторів, агрегованих у 5 суб-індексів: сімейний кодекс, фізична інтегрованість, преференції дітям, громадянські свободи та права власності.

Особливості формування та принципи реалізації політики подолання нерівності між статями в ЄС враховані у методиці визначення індексу гендерної рівності, розробленій групою науковців Європейського інституту гендерної рівності – Л. де Бонфілс, А. Л. Хамберт, В. Івашкайте-Тамошьюне, А. Манка та ін. Її суть базується на врахуванні індикаторів шести головних (робота – гендерний розрив в участі на ринку праці, трудовому стажі, структурі галузевої сегрегації тощо; доходи – розрив у доходах і заробітку, а також відсутність ризику бідності; знання – розрив у вищій освіті, сегрегації та навчанні протягом життя; час – час, витрачений на неоплачувану роботу, а також культурну та благодійну діяльність, дозвілля; влада – відмінності між представленими жінкам та чоловікам у політичній та економічній сферах; здоров'я – гендерні відмінності в стані здоров'я, тривалості життя) та двох додаткових (насилля та суміжні нерівності) сфер і спрямована на відображення гендерного розриву, скоректованого на рівень досягнень представників чоловічої та жіночої статей. Значення індексу гендерної рівності варіюється в межах від 1 (повна нерівність) до 100 (повна рівність). Згідно останніх досліджень, значення цього індексу серед членів ЄС суттєво коливається, значно перевищуючи середнє значення – 54,0 – в Нідерландах (69,7), Фінляндії (73,4), Данії (73,6), Швеції (74,3) та, водночас, не досягаючи його в більш ніж 50% інших країн [12, с. 11].

Таким чином, європейський методичний підхід на основі мікроаналізу забезпечує синтетичну, проте усесторонню та надійну оцінку виміру ефективності політики у сфері гендерної рівності. Водночас слабкою стороною цієї методики розрахунку індексу гендерної рівності є його неспроможність оцінити вплив економічних криз на явище рівності чоловіків та жінок. Тому, при його застосуванні необхідно оцінювати гендерний розрив у сукупності з глибоким аналізом рівня досягнень у сфері гендерної рівності, оскільки вони схильні до змін в умовах кризи або інших соціально-економічних трансформацій.

Попри існування множини методичних підходів до оцінки рівності позицій різних статей у суспільстві та економіці, обумовлених регіональними диспропорціями в розвитку, відмінностями в інструментах дослідження та завданнями гендерної політики, найбільш поширеним та універсальним у застосуванні є метод визначення індексу гендерної нерівності (ІГН), що використовується в рамках моніторингових досліджень Програми розвитку ООН (ПРООН). Критично оцінюючи інформаційну базу та особливості розра-

хунку ІГН, І. Перманьєр відзначає перевагу цієї методики через здатність, по-перше, охарактеризувати несприятливість положення жінок у сфері розширення прав і можливостей, економічної активності на ринку праці та стану відносно репродуктивного здоров'я; по-друге, свідчити про втрати у людському розвитку, зумовлені нерівністю чоловіків та жінок [9, с. 4].

Отже, незважаючи на вказані переваги висвітлених методичних підходів до оцінювання гендерної нерівності на глобальному та національному рівнях, в контексті даного дослідження суттєвим недоліком є відсутність розкритих у наукових дискусіях спроб їх апробації в розрізі міських та сільських територій, де кожен з аналізованих показників формується під впливом відмінностей у функціонуванні економічного простору та способу життя, дії елементів соціального та інституційного середовища тощо. У зв'язку з цим, беручи за основу адаптовану автором методику ПРООН, зроблено спробу оцінювання рівня та тенденцій змін в існуванні явища гендерної нерівності на сільських територіях. В методичному розумінні адаптація методики полягала не в зміні результуючої функціональної форми підсумовування багатовимірної інформації, а в зміні об'єкту (країна в цілому → сільські території) та відповідних індикаторів дослідження. Збір даних для визначення рівня гендерної нерівності на сільських територіях відбувався в трьох напрямках:

1. *Репродуктивне здоров'я.* Для відображення ситуації у сфері репродуктивного здоров'я сільського населення використовуються два показники: рівень материнської смертності, що характеризує кількість материнських смертей на 100 тис. живонароджених дітей, а також рівень народжуваності серед підлітків, який дорівнює кількості дітей, народжених на 1000 жінок у віці 15-19 років.

2. *Розширення прав та можливостей.* З метою врахування цієї складової ІГН використано показники рівня освіти сільського населення – відображає частку економічно активного населення кожної статі, що має середню та вищу освіту, а також

представництва в органах місцевого самоврядування – вказує на частку чоловіків та жінок серед депутатів сільських органів самоврядування.

3. *Економічна активність на ринку праці.* Ця складова ІГН відображає гендерні відмінності у формуванні доходу завдяки оплачуваній зайнятості, проте, як підкреслює А. Гайє, ігнорує важливість внеску жінок, особливо сільських, у виконання неоплачуваної роботи в домогосподарстві, що пов'язано з відсутністю загальноприйнятих методів його оцінювання [5, с. 14]. В якості узагальнюючого показника використано рівень економічної активності сільського населення в розрізі статей.

Розрахунок індексу гендерної нерівності на сільських територіях здійснювався за допомогою наступної формули:

$$I_{ГН} = 1 - 4 \sqrt[4]{\left(\sqrt[3]{\left(\frac{1}{PMS} \frac{1}{RHP} \right)^{\frac{1}{2}} (POC_{ж} PO_{ж})^{\frac{1}{2}} EAP_{ж}} \right)^{-1} + \left(\sqrt[3]{(POC_{ч} PO_{ч})^{\frac{1}{2}} EAP_{ч}} \right)^{-1}} \right)^{-1} \sqrt[3]{\left(\frac{1}{PMS} \frac{1}{RHP} + 1 \right) \left(\sqrt{POC_{ж} PO_{ж}} + \sqrt{POC_{ч} PO_{ч}} \right) (EAP_{ж} + EAP_{ч})}, \quad (1)$$

де PMS – рівень материнської смертності; RHP – рівень народжуваності серед підлітків, осіб; POC_ж – частка жінок серед депутатів сільських органів місцевого самоврядування, %; POC_ч – частка чоловіків серед депутатів сільських органів місцевого самоврядування, %; PO_ж – рівень середньої та вищої освіти жінок; PO_ч – рівень середньої та вищої освіти чоловіків; EAP_ж – рівень економічної активності на ринку праці жінок; EAP_ч – рівень економічної активності на ринку праці чоловіків.

Значення ІГН перебуває в межах від 0 (гендерна рівність за всіма показниками) до 1 (повна гендерна нерівність).

Використовуючи формулу 1, а також дані табл. 1, розраховано індекс гендерної нерівності для сільських територій України у 2005-2012 рр. (рис. 2). Дослідження змін у значеннях індексу гендерної нерівності, а також індикаторів, які використовувалися для його визначення, дозволяють зробити наступні висновки:

Таблиця 1

Вихідні дані для розрахунку індексу гендерної нерівності на сільських територіях в Україні, 2012 р.

Показники	Роки							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Частка жінок в загальній кількості депутатів сільських органів самоврядування, % ¹	48	49	49	51	51	51	51	46
Частка чоловіків у загальній кількості депутатів сільських органів самоврядування, %	52	51	51	49	49	49	49	54
Рівень материнської смертності, смертей на 100 тис. народжень ²	18	15	20	15	16	18	15	13
Рівень народжуваності серед підлітків, кількість дітей, народжених на 1000 жінок у віці 15-19 років ³	42,1	42,7	44,1	46,8	42,4	44,1	43,3	41,8
Рівень середньої та вищої освіти:								
- чоловіки	0,761	0,785	0,801	0,814	0,833	0,839	0,859	0,890
- жінки	0,754	0,772	0,785	0,803	0,825	0,837	0,858	0,883
Рівень економічної активності на ринку праці:								
- чоловіки	0,688	0,694	0,703	0,708	0,723	0,722	0,729	0,730
- жінки ⁴	0,598	0,594	0,603	0,606	0,621	0,630	0,635	0,625

¹ Дані за 2005-2011 р. [18]; 2012 рік – [15]

² Розраховано за даними Інформаційного банку даних «Статистика населення України» (http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp)

³ Розраховано за даними Інформаційного банку даних «Статистика населення України» (http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp)

⁴ Економічна активність населення України: статистичні щорічники за 2008-2012 рр.

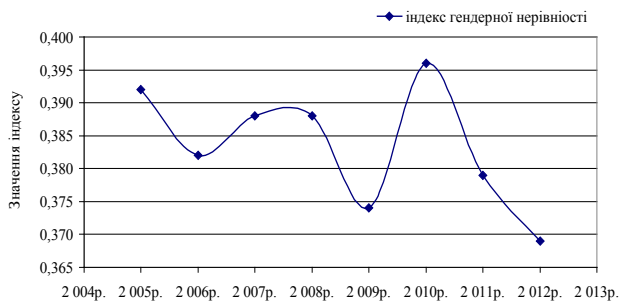

Рис. 2. Динаміка індексу гендерної нерівності на сільських територіях у 2005-2012 рр.

Джерело: власні дослідження

- по-перше, стрибкоподібні коливання значень індексу свідчать про відсутність поступальності у процесі подолання явища нерівності статей в середовищі сільського соціуму. Водночас, за період 2005-2012 рр. втрати у розвитку людського капіталу на сільських територіях, спричинені гендерними диспропорціями у досліджуваних сферах життєдіяльності (економічна активність, репродуктивне здоров'я, розширення прав та можливостей), скоротилися з 0,392 до 0,369.

- по-друге, порівняння значень ІГН, розрахованого для сільського населення та населення України в цілому, доводить правомірність ідей про сприяння сформованого інституційного середовища, особливо таких неформальних інституцій, як культура та звичаї, спосіб життя тощо, збереженню дискримінаційності позицій сільських жінок, оскільки, за виключенням кризових 2008-2009 рр., цей індекс для сільських територій традиційно перемажав за значенням (рис. 3).

- по-третє, важливий вплив на збереження явища гендерної нерівності здійснює переважаюче зростання економічної активності чоловічого населення на сільських територіях (на 4,3%), порівняно з жіночим – на 2,7 % (табл. 2).

Крім того, попри відмічене зростання економічної активності представників обох статей, гендерний розрив у цьому питанні збільшився на користь чоловіків з 9,0% у 2005 р. до 10,5% – у 2012 р. Причинами даного явища виступають як демографічні процеси (протягом 2005-2012 рр. відбулося скорочення кількості економічно активних жінок на селі на 3,6%), так і негативні тенденції у розвитку сільського ринку праці, відповідно до яких жінки змушено або добровільно обирають статус домогосподарки та зберігають матеріальну залеж-

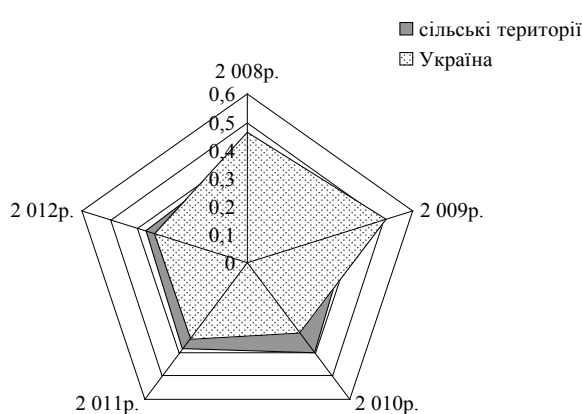

Рис. 3. Індекс гендерної нерівності для сільського населення та населення України, 2008-2012 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних Програми розвитку ООН <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/default.html> та власних результатів дослідження

ність від чоловіків, поповнюючи тим самим групу економічно неактивного населення [16, с. 17-18].

- по-четверте, незважаючи на характерні для країн Європи [14, с. 184] та України в цілому освітні переваги жінок над чоловіками, на сільських територіях спостерігається обернена ситуація: рівень вищої та середньої освіти серед чоловічого населення у 2005-2008 рр. перемажав та досягнув значення 890 осіб на кожну тисячу економічно активного населення цієї статі у віці 15-70 рр. Попри це, освітній потенціал сільських жінок також є доволі високим та оцінюється в 0,883, що лише на 0,011 менше від його загальнонаціонального рівня.

- по-п'яте, відносно рівня народжуваності серед неповнолітніх на сільських територіях, необхідно відзначити, що його вплив на формування рівня гендерної нерівності не є настільки відчутним, як, наприклад, в азіатських країнах чи країнах Африки. Як свідчать дослідження в рамках Програми розвитку ООН в Україні, надмірна молодість матері розглядається серед найменш значущих в ранжуванні обставин, які визначають необхідність уникнення вагітності, як за оцінками жінок (13,4%), так і чоловіків (15,9%) з огляду на відносно низьку поширеність явища народжуваності серед неповнолітніх [17, с. 128]. Для порівняння: в Бразилії коефіцієнт народжуваності серед неповнолітніх у 2010 р. майже вдвічі перевищував його рівень, зафіксований для України, та становив 75,6 [13, с. 221].

Таблиця 2
Кількість економічно активного сільського населення віком 15-70 рр. за статтю у 2005-2012 рр.

Рік	Кількість економічно активного сільського населення віком 15-70 років					
	тис. осіб			у % до сільського населення відповідної вікової групи		
	усього	жінки	чоловіки	усього	жінки	чоловіки
2005	6987,0	3357,3	3629,7	64,1	59,8	68,8
2006	6949,8	3314,5	3635,3	64,2	59,4	69,4
2007	6974,4	3331,1	3643,3	65,1	60,3	70,2
2008	6953,1	3300,2	3652,9	65,6	60,6	70,8
2009	7008,7	3331,5	3677,2	67,1	62,1	72,3
2010	6967,7	3330,6	3637,1	67,5	63,0	72,2
2011	6971,9	3320,7	3651,2	68,1	63,5	72,9
2012	6878,6	3235,5	3643,1	67,7	62,5	73,0
2012 р. до 2005 р., +/-	-108,4	-121,8	13,4	3,6	2,7	4,2

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України

- по-шосте, високий, порівняно з часткою жінок у парламенті, рівень їх представленості серед депутатів сільських органів самоврядування має двояку оцінку. З одного боку, майже повна гендерна рівність у цьому питанні забезпечує інтеграцію сільських жінок до процесів прийняття рішень та управління громадою, а також є загальноприйнятою демократичною нормою; проте, з іншого – є свідченням низької престижності цієї позиції серед чоловіків. Це, зокрема, підтверджується різким зменшенням частки жінок в радах більш високого ієрархічного рівня: районному – 23%, обласному – 12% [15, с. 194].

Висновки. Існування проблеми гендерної нерівності на сільських територіях, яка виявляється через нерівноцінні можливості доступу чоловіків та жінок до ринку праці та управління економічними ресурсами, участі у політичних процесах, що відбуваються на рівні сільської громади, свідчить про недостатній характер заходів, які

використовуються для нівелювання розриву між представниками окремих статей в різних сферах життєдіяльності та необхідність їх розширення. Розв'язання цієї проблеми означає розширення гендерно-специфічних обов'язків та навиків, завоювання нових соціально-економічних ролей на рівні сільських домогосподарств, а також зміни у пріоритетах функціонування інституцій сільського розвитку. Зокрема, мова йде про необхідність забезпечення не лише рівного представництва, а й повноправної участі чоловіків і жінок у процесах прийняття рішень, доступу до ресурсів та факторів виробництва, і ринків, формування гендерно чутливих стратегій локального розвитку. Отже, концептуалізація бачення та розробка практичних механізмів реалізації принципу гендерної рівності в економічних та соціальних процесах на сільських територіях потребують поглиблених досліджень та становлять **перспективи подальших наукових розвідок у започаткованому напрямі.**

Список літератури:

1. Bardhan K. On UNDP's Revisions to the Gender-Related Development Index / K. Bardhan and S. Klasen // *Journal of Human Development*. – № 1. – 2000. – P. 191-195.
2. Branisa B. The Construction of the Social Institutions and Gender Index (SIGI) / B. Branisa, S. Klasen, M. Ziegler // *Ibero America Institute for Econ. Research (IAI): Discussion Papers*. – № 184. – 2009. – 63 p.
3. Dijkstra G. Measuring socio-economic gender inequality: Towards an alternative to the UNDP- Gender-related Development Index / G. Dijkstra, L. Hanmer // *Feminist Economics*. – № 6. – 2000. – P. 41-75.
4. Dijkstra G. Revisiting UNDP's GDI and GEM: Towards an Alternative / G. Dijkstra // *Social Indicator Research*. – № 57. – 2002. – P. 301-338.
5. Gaye A. Measuring key disparities in human development: the Gender Inequality Index / A. Gaye, J. Klugman, M. Kovacevic, S. Twigg, E. Zambrano // *Human Development Research Paper*. – Vol. 46. – 2010. – 41 p.
6. Hausmann R. The Global Gender Gap Report 2012 / R. Hausmann, L. Tyson, Z. Saadia // Geneva, 2012. – 371 p.
7. Klasen S. Reforming the Gender-Related Index (GDI) and the Gender Empowerment Measure (GEM): Some specific proposals / S. Klasen, D. Schlyer // *Ibero-America Institute for Economic Research, Discussion papers*. – No. 186. – 2009 – 24 p.
8. O'Hara Ph. *Encyclopedia of Political Economy* / [ed. by O'Hara Ph.]. – London : Routledge, 1999. – 1360 p.
9. Permanyer I. A Critical Assessment of the UNDP's Gender Inequality Index / I. Permanyer // *Feminist Economics*. – Vol. 19, issues 2. – 2013. – P. 1-32.
10. Sen A. Gender and Cooperative conflicts / A. Sen // [Persistent Inequalities: Women and World Development – ed. by I. Tinker.] – Oxford : Oxford University Press, 1990. – P. 123-149.
11. Sen A. *The Standard of Living* / A. Sen et al. // Cambridge: Cambridge University Press, 1987. – 125 p.
12. Де Бонфилс Л. Индекс гендерного равенства в Европейском союзе: надежный инструмент для формирования политики / Л. де Бонфилс, А. Л. Хамберг, В. Ивашкайте-Тамошюне, А. Манка и др. // ООН, Конференция европейских статистиков (Женева, 19-21 марта 2014 г.) – Женева, 2014. – 28 с. -
13. Доклад о развитии человека 2010. Реальное богатство народов: пути к развитию человека / 20-е юбилейное издание. – ПРООН. – М. : Весь Мир, 2010. – 239 с.
14. Калабихина И. Гендерный фактор в экономическом развитии России : монография / И. Калабихина. – М. : Макс Пресс, 2009. – 238 с.
15. Концепція Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року / Офіційний вісник України від 14.12.2012. – 2012 р. – № 93. – С. 194.
16. Лібанова Е. Аналітичне дослідження участі жінок у складі робочої сили України : звіт / Е. М. Лібанова, О. В. Макарова, С. Ю. Аксьонова, Г. В. Герасименко та ін. – Київ, 2012. – 212 с.
17. Україна. Мультиіндикаторне кластерне обстеження домогосподарств, 2012 / Держ. служба статистики України [та ін.]. – К. : К.І.С., 2013. – 432 с.
18. Ціль 6. Забезпечення гендерної рівності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukraine2015.org.ua/tsil6>.

Куцмус Н. Н.

Житомирський національний агроекологічний університет

ГЕНДЕРНОЕ НЕРАВЕНСТВО НА СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЯХ: ОЦЕНКА, ПРЕДПОСЫЛКИ И ПОСЛЕДСТВИЯ

Резюме

Исследованы существующие методические подходы и адаптирована методика оценки гендерного неравенства на сельских территориях. Проанализированы ключевые индикаторы, характеризующие позиции разных полов в социально-экономических процессах, а также тенденции изменения индекса гендерного неравенства. Доказано, что гендерное неравенство на сельских территориях является результатом функционирования сельской экономики и превышает по своему значению показатели для городского населения.

Ключевые слова: гендер, гендерное неравенство, сельские территории, сельская экономика, индекс гендерного неравенства.

Kutsmus N. M.

Zhytomyr National Agroecological University

GENDER INEQUALITY ON RURAL AREAS: EVALUATION, PRECONDITIONS AND RESULTS

Summary

Existing methodical approaches are investigated and methodic of evaluation of gender inequality on rural areas is adopted. The main indicators, which characterize positions of different gender in socio-economical processes, and trends of changes of gender inequality index, are analyzed. It is proved, that gender inequality on rural areas is the result of peculiarities of rural economy functioning and predominates over the indicators for urban population.

Key words: gender, gender inequality, rural areas, rural economy, gender inequality index.

УДК 330.322.012

Лінтур І. В.

Стегней М. І.

Петричко М. М.

Мукачівський державний університет

СУЧАСНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена дослідженню порядку формування і реалізації процесу регулювання інвестиційної діяльності в Україні в сучасних умовах інтеграційних процесів трансформаційної економіки. Метою дослідження є виділення системи факторів впливу на державне регулювання залучення інвестицій. Для забезпечення ефективного здійснення інвестиційної діяльності в державі визначено перспективні напрямки та об'єкти інвестування.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна політика, державне регулювання інвестиційної діяльності.

Постановка проблеми. Інвестиційна політика держави є одним з найважливіших напрямів економічної діяльності, і повинна забезпечувати динаміку процесів розширеного відтворення господарської діяльності. У свою чергу визначення ключових засад та змісту інвестиційної політики держави пов'язане з формуванням узгодженої системи законодавства про інвестиційну діяльність, чітким окресленням завдань для органів державної влади та місцевого самоврядування в цій сфері, створенням дієвих механізмів та господарсько-правових засобів державного регулювання інвестиційних відносин, розробкою та впровадженням спеціальних режимів інвестиційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років проблемам формування та реалізації процесу регулювання інвестиційної діяльності в Україні присвячено багато праць сучасних вчених-економістів.

Вагомий внесок у дослідження суті інвестиційного процесу, регулювання інвестиційної діяльності в трансформаційних умовах, системи її економічного стимулювання та розвитку інвестиційного ринку України зробили такі вчені: Г. Башнянин, Д. Білик, І. Бланк, А. Вдовічен, Б. Губський, В. Геєць, В. Денисюк, М. Денисенко, С. Довгий, І. Крамаренко, І. Крейдич, О. Кундицький, В. Мікловда, В. Приходько, М. Стегней, М. Турянська та ін.

Раніше невирішені частини загальної проблеми. Поглибленого дослідження потребує питання визначення шляхів активізації залучення інвестиційних ресурсів в економіку України, формування стратегії інвестиційно-інноваційних заходів соці-

ально-економічного розвитку держави, порядку формування і реалізації інвестиційної діяльності в сучасних кризових умовах вітчизняної економіки.

Постановка завдання. Метою статті є простеження порядку формування і реалізації процесу регулювання інвестиційної діяльності в Україні в сучасних умовах інтеграційних процесів трансформаційної економіки задля виділення системи факторів впливу на державне регулювання залучення інвестицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зазначити те, що не існує єдиного погляду на державну інвестиційну політику. Вона визначається як частина державної економічної політики, спрямованої на забезпечення ефективної інвестиційної діяльності економічних агентів, або – як комплекс правових, адміністративних та економічних заходів, спрямованих на поширення й активізацію інвестиційних процесів. Відзначимо і те, що перше визначення носить надто загальну форму; інше – зводить інвестиційну політику держави лише до її заходів [5].

На нашу думку, державну інвестиційну політику доцільно розглядати як діяльність держави щодо визначення мети, основних завдань і пріоритетних напрямів розвитку інвестиційного процесу в країні та як комплекс заходів, які спрямовані на реалізацію поставлених завдань.

Зміст інвестиційної політики багатогранний і охоплює не тільки послідовність етапів її розробки, але й детальну розробку її функціонального і тимчасового аспекту, оскільки, будучи частиною фінансової політики держави, інвестиційна політика також виступає як засіб здійснення економічної й соціальної політики держави.